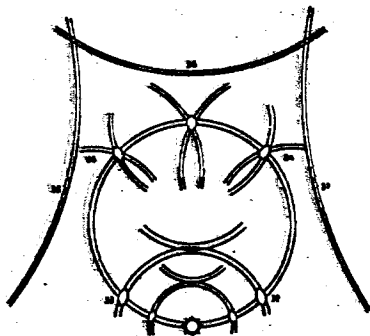

PIENI HISTORIAALINEN VÄLIPALA

Marko Pekkola Kuopiosta kirjoittaa seuraavaa:

Oheinen piirros löytyy useista vanhoista ja parista uudemmas-takin meteorologian kirjasta. Lainaan tavallisinta tekstimal-lia: "Maaliskuun 10. päivänä 1920 huomattiin Kuusankosken teh-taalla 8.15-10.00 ap. erinomaisen täydellinen rengasmuodostus Auringon ympärillä ynnä siihen kuuluva vasta-aurinko. Havain-non tekijöinä olivat V. ja Greta Krohn sekä E.A.Biese, jotka myöhemmin tekivät huomioitaan, ilmoittivat nähneensä neljä pa-ria valokaaria, joita tietääksemme ei ole ennen nähty. Harvi-naisia auringonrenkaita oli tähän aikaan nähty muuallakin Eu-roopassa. Esim. De Biltin meteorologisella observatoriolla Hollannissa kolmea päivää ennen kysymyksessä olevaa huomiota ja sen jälkeen 26., 28. ja 29. maaliskuuta."

Kysymys kuuluukin: Mitä tähän havaintoon pitäisi suhtautua? Onko kyseessä vuosisatamme mahtavin havaittu haloilmiö Suomes-sa vai mitä? Kaikki halomuodot piirroksessa lukuunottamatta numeroita 36-38 lienevät täysin tunnistettavissa. Mugdot 37 ja 38 saattaisivat kyllä olla mittakaavan vääristämiä 46° sivua-via kaaria (?). Itseasiassa tämä Suomessa 1920 havaittu halo-näytelmä näyttäisi huomattavasti komeammalta kuin esim. tähti-tieteilijä Hevelin 1661 näkemä halonäytelmä. Liekö raamatun Hesekielkään nähnyt **mojovampaa** ilmestystä taivaalla.

Kuva 147. Maalisk. 10 p:nä 1920 Kaakkois-Suomessa nähty valokäsiä
Johannesin mukaan.

HELMIAISPILVISTÄ

Helmiäispilviä ei viime talvikautena nähty ainakaan Kuopiossa, jos kuuleman mukaan tiiviistä tarkkailusta huolimatta ei yhden-kään auringonlaskun aikana niitä havaittu esiintyvän. Ehkäpä nämä kuitenkin sängen harvoin esiintyvät pilvet näkyvätkin vain Pohjois-Suomessa, kuten kirjallisuus väittää, sillä muutamia viikkoja sitten sain Markku Ruomalalta Kemistä diakuvan, jonka hän oli ottanut Sarajevon talviolympialaisten aikoihin erään au-ridingonlaskun aikana. Oscitautui, että kuvassa näkyvät väri-käästi ja kirkkaasti loistavat pilvet olivat helmiäispilviä. Kiitoksia muuten Markulle tästä kuvasta.

KEHÄ, VÄRIPILVIÄ

Marko Riikonen Joensuusta lähetti havainnon komeasta värikehäs-tä, jonka oli havainnut 13.5. Auringon ympärillä. Kehä oli kol-minkertainen. Kaksi sisimmäistä olivat hyvin kirkkaita ja niis-sä näkyi värit violetista punaiseen. Uloin oli hiukan heikompi ja näkyi vain osittaisena. Värit keltaiset ja punainen. Kehin ulkoreunojen halkaisijan sisältä lukien: 4°, 8° ja 15°. Kehän aiheuttajana tunnetusti hyvä kehäpilvi, Altocumulus.

Marko oli nähnyt myös väripilviä 10.5. noin 20° etäisyydellä Au-ringosta. Pekka Parviainen kertoi kuvailleen väripilviä samal-la viikolla..

HALOKATSAUS

Viime havaintojakso näyttää olleen myös melko mukava halojen kannalta. Joitain harvinaisempiakin haloja on nähty, mutta niistä hiukan myöhemmin.

HUHTIKUU: Halot tuntuvat keskittyvän kuukauden jälkimmäisel-le puoliskolle. 15. päivän jälkeen on nähty lähes joka päivä jonkinmoinen halo. Joskin esimerkiksi Vesa Törnqvist näki 5. päivän Vaasassa aika hyvän halon. Kuukauden paras halopäivä lienee ollut 16. Ainakin Kuopiossa. Toisaalta Imatralla oli pari päivää aikaisemmin multihalo ja 16. oli normaali halopäi-vä. Toinen hyvä halojakso oli 20-25. päivinä.

TOUKOKUU: Halo oli tasaisesti kun puoliväliin asti, johon tämä kausi jatkui. 12-14. päivinä koettiin parhaimmat halot. Komeimmat tuntuvat keskittyvän Itä-Suomeen. Kuopioalaisten, sekä Marko Riikosen Joensuussa näkemät halot ovat muita rapo-toituja komeampia.

Seuraavan kerran halokatsaus käsittelee kesä-heinäkuun halo-ilmiöitä. Lähettäkää ne minulle Imatralla Ursa Minorissa 3/84 olleen mallin mukaisesti.

Havainnot katsaukseen viimeistään:

20.7.

MUUTAMIA MULTIHALOJA

Mikä on multihalo? Tämä lienee ensimmäinen kysymys, joka tu-lee mieleesi lukiessasi otsikko. Terminä se ei liene oikein suositeltava, mutta olkoon nyt. Muutamia kertoja vuodessa ha-vaitaan varsin komeita halonäytelmiä. Tällöin kaikki tavallii-set halomuodot (22 renkaat sun muut) ovat näkyviissä. Lisäksi havaitaan esimerkiksi zenitiinypäristön kaari, 46 rengas tai vaikkapa pitkä horisonttirengas. Näitä voidaan sanoa multi-haloiksi.

Huhtikuun 16. nähtiin Kuopiossa (havaintajana: Pekkola) melko-
sen hieno halo. Parhaimillaan kokonainen 22 rengas, sivuauringot 25° etäisyydellä Auringosta, kohtuullisen pitkä yllä sivuva ja pilari. Tässä tavallisimmat, sitten lisää seuraa: horisontti-rengas pituudeltaan noin 90 astetta ja se lävisti pienen halo-renkaan kulkien Auringon kautta. Himmeä Farryn kaari ja har-vinaisuus 46° sivuva kaari, värit: PKVS. Tunnin verran myöhem-min paras vaihe oli jo ohi 46 rengasta näkyi vielä. Iltapäi-vällä zenitiinypäristön kaari. Ja kuuluihan havaintoon vielä alla sivuavakin. Halopilvenä oli puhdas Cirrostratus nebulosus.

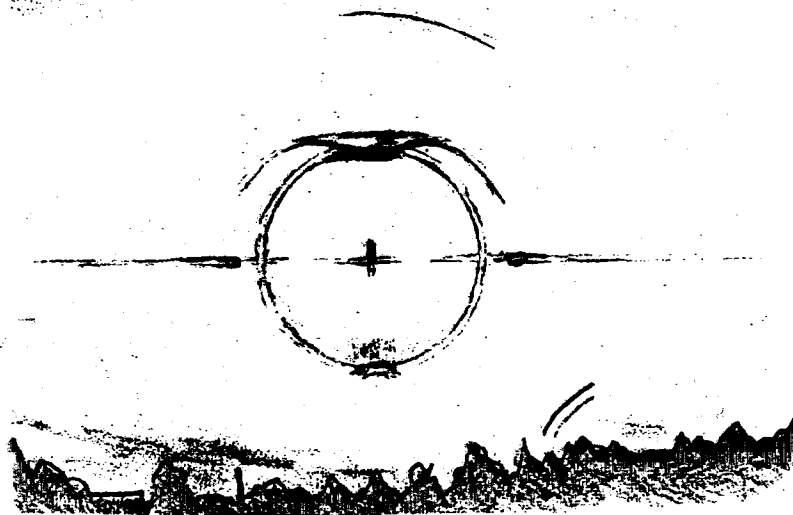
Timo Nousiainen näki Maaningalla 13.5. haloharvinaisuuden. Normaaliin muotojen lisäksi näkyi noin 270° horisonttirenkas ja sitten se harvinaisuus: 134° sivuaurinko ja kautta kulkevat sivuaurinkokaaret! Olisi mielenkiintoista tietää, onko muualla Suomessa nähty tuon päivän tienoilla, edellisenä tai seuraavana, nähty harvinaisia haloja.

Seuraava halo on otettu mukaan lähinnä hyvien piirrosten vuoksi: Vesa Törnqvist havaitsi Vaasassa halon, jossa oli lähes täysi 22° rengas, yllä sivuva, sivuaurinko, 46 rengasta ja zenitiinymäristön kaari. Halo oli havaittu 19. maaliskuuta. Tämänkaltaisia multihaloja voi nähdä jopa 5-10 kertaa vuodessa, ehkä hiukan useamminkin. Se riippuu lähinnä vuodesta.

Seuraavassa on kerätty joitakin lähettämiänne piirroksia erilaisista haloista.

Oikealla: Vesa Törnqvistin Vaasassa 19.3. havaitsema haloilmiö.

Alla: Marko Pekkolan 16.4. Kuopion eteläpuolella näkemä komea halonäytelmä.

HAVAINTOJEN KÄSITTELYSTÄ

Marko Pekkola Kuopiosta ja Harri Hytönen Kalannista ovat lupautuneet mukaan halojen tilastointiin. Marko koodaa tällä hetkellä havaintojamme lomakkeilta tilastointia varten ja tekee samalla tarkempia huomioita havainnoista. Harri suunnittelee havaintojen käsittelyä mikrotietokoneilla. Jos olette kiinnostuneita mikro-ohjelmoinnista, uskon että Harri ottaa mielellään apua vastaan. Tässä kummankin osoitteet:

Marko Pekkola, Taivallahdentie 30 F 21, 70620 Kuopio.
Harri Hytönen, Kylähiisi, 23600 Kalanti.

Tilastoinnin yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota lomakkeiden täyttöön. Tässä teille havaitusijoille muutamia hyödyllisiä vinkkejä:

- Pyrkikää täyttämään lomakkeet aivan loppuun asti. Muutama tyhjä rivi voi jäädä, jos seuraava havainto ei mahdu lomakkeelle. Lomake voi jäädä vajaaksi, jos kyseessä on raportointikauden loppu (raportoinnista hiukan myöhemmin).
- Älkää turhaan laittako tilastointilomakkeelle niitä havaintoja, joista olette täyttäneet piirroslomakkeen.
- Jos olette täyttäneet piirroslomakkeen, voitte kirjata samalle lomakkeelle kaikki saman päivän havainnot (jos mahtuu), myöskin esim. kehä- tai värililvihavainnot halojen kanssa samaan. Tämä siis vain saman päivän havainnoille.
- Helpottaaksemme Pekkolan koodaustyötä, voisimme täyttää lomakkeet selkeästi. Muutamia selkeyttäviä toimenpiteitä ovat seuraavanlaiset: Päivämäärä listalomakkeella vain kerran. Saman tilin pilvityyppi ja säännuutos, jos ne ovat ilmiön aikana samat.

Alla olevan esimerkin luulisin selvittävän asiaa selkeämmin:

Pvm	Aika	Tyyppi	Pit.	Värit	Kirkkaus	Sää	Pilv.
14. 4. -	9 - 13	22°R	100°	Va	3	-	Cs
. . . -	12 - 13	SAur (2)		Va, Va	2,3		
. . . -	-	HR	5°	Va	3		
. . . -	-	22°yllä	10°	OKVa	2		
. . . -	18 -	APil	5°	P	2		Ci
14. 4. - 15. 4.	22 - 23	KPil	3°+1°K		3	-	Ci

Tilanpuutteen vuoksi "Muuta"-sarake on jäänyt pois.

Havaintojen lähettämisestä voisimme sopia seuraavasti. Havainnot lähetetään kolmasti vuodessa. Raportointi jaksoina olisivat: Tammi-Huhti, Touko-Elo ja Syys-Joulu. Lomakkeet tulisi lähettää kautta seuraavan kuukauden aikana.